

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

4. MINTAFELADATSOR

EMELT SZINT

Az írásbeli vizsga időtartama: 240 perc

2015

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Fontos tudnivalók

Tisztelt Vizsgáló!

A rendelkezésére álló 240 perc alatt három feladatot kell megoldania:

- 1) Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor
- 2) Műértelmező szöveg alkotása
- 3) Reflektáló szöveg alkotása

Ossza be a 240 percet úgy, hogy mind a három feladatra legyen elég ideje!

Alaposan olvassa el a feladatokat, kérdéseket, szempontokat!

Figyeljen arra, hogy hány megoldást kér a feladat, milyen formában és milyen terjedelemben!

Bátran fogalmazzon önálló véleményt, ha azt kéri a feladat!

Írásait gondosan szerkessze, helyesírását ellenőrizze a szótárból, ha bizonytalan!

Jegyzeteket, vázlatot készíthet, de ügyeljen rá, hogy azok elváljanak a kész fogalmazásoktól!

Eredményes munkát kívánunk!

Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

Olvassa el a következő szöveget, majd a szöveg és a saját ismeretei alapján válaszoljon a kérdésekre, oldja meg a feladatokat!

BESZÉLGETÉS A TOLDI ESTÉJÉRŐL (részlet)

- 1) *Beney Zsuzsa*: Aranyban mindig a mellékesen felbukkanó motívumokat szerettem, egy-két szóban odavetett, ám annál mélyebb világismeretre valló megjegyzéseit. Látszólag mellékes a *Toldi* tragikus vonulata is, hisz gyerekfejjel mindig úgy élt bennem a történet, mint valami népmesei eseménysor: a hős mindenféle megpróbáltatásokon megy keresztül, míg végül elnyeri a jelképes királynő kezét. Pedig ez csak a két utolsó ének, s ami mellékesnek tűnhet mellette, az teszi ki a nagyobb részt: valami végletes kivetettség, lemerülés...

Ennek a kivetettségnek a megértésében talán segít, ha felfigyelünk egy látszólag távoli párhuzamra: Hamlet tragédiájára. Shakespeare drámájában az a tragikus pont, ott sűrűsödik össze és vesz fordulatot az eseménysor, amikor Hamlet megöli Poloniust. Éppen azt, akit végképp nem lett volna szabad megölnie: szerelmének apját, aki ráadásul többé-kevésbé ártatlan is. Ezzel egy gyilkosságsorozatot indít el: „belobban” szinte a tragédia, és a szörnyűség futótűzként terjed. Arany fordítása így minősíti a gyilkosságot: „mily hebehurgya, véres munka ez!” – mintha valami ilyen véres titok lappangana a látszólag lassan, nyugodtan, kimunkáltan folydogáló Toldi-történet mélyén is. Hát még az Aranyballadákban!

- 2) *Jelenits István*: A gyilkosság mozzanata nagyon fontos a Toldi estéjében is. Amilyen indokoltnak látjuk a Toldiban, hogy a csehet megöli – hisz az szinte maga kényszeríti ezt ki a gonoszságával –, annyira megijedünk, felszisszenünk, amikor itt az olasz lovagot meggyilkolja. Az olasz mindvégig lovagként harcol, s a király is – örvendve Toldi győzelmének – kegyelmet adna neki. Ám: „előbb járt a vas, Toldi Miklós bárdja”. Amennyire ura önmagának az előző párviadalban, itt annyira elragadja az indulat. Pedig nincs miért haragudnia az olaszra: inkább azt mondhatjuk, hogy az egész világra haragszik.

Ha Arany művét összevetjük Petőfiével, szembeötlő, hogy Kukoricza Jancsi felemelkedése előképe Toldiának. A szerelmében alázzák meg: nem lehet az övé, akit szeret. Mély és személyes sérelme van tehát, mégsem vált ki belőle olyan dühös indulatot, mint a maga sérelme Toldiból. Egészségesebb személyiség. Saját értékeinek a tudata indítja el az útjára: majd megmutatja másutt, „kivágja a rezet”. Toldi viszont a tettei elől menekül.

- 3) *Beney Zsuzsa*: Toldit nem is tudjuk felmenteni...
- 4) *Jelenits István*: Fölmenteni nem tudjuk, de nagyon megszánjuk, amiért ilyesmire vetemedett... Elképzelhetjük, milyen poklok nyíltak meg benne... „Halált hozó fű terem gyönyörűszép szívemen” – írja József Attila, s így vagyunk ezzel a gyilkos Toldival is. Elítélhetnénk, de inkább szánjuk. Ha valaki bánni tudna vele, csodálatos emberré válhatna. A körülmények áldozata is. Lehetne olyan világ, amelyben ez az ember boldog lehetne, és másokat is boldoggá tehetne.
- 5) *Beney Zsuzsa*: Csakugyan, a világa, a kora eleve rossz. Az volt a hősiesség, ha minél több embert megölt valaki. Arany nem tudja elhiteni velünk, hogy ez volt rendjén való – persze nem is akarja. Annál sokkal személyesebb, líraibb az egész *Toldi*, ez a látszólag epikus mű. Minden szavában, képében magáról is vall Arany, az emberi lélekről. Az álom például nemcsak ott jelenik meg, ahol „pillangó képében” pihenteti Toldit, hanem egy még szebb részben is, ahol az aggódó Toldiné nem tud elaludni, s szenved... Az irodalmi minták, a történelmi kor megakadályozta abban, hogy igazi tragédiává formálja a történetet: happy end-es művet vártak tőle. Pedig ott van a legmélyebb tragikum határán, akár egy *Lear király* erejű történet lehetett volna belőle... De Arany ezt nem vállalta vagy akarta. A király eljön Toldihoz, megadja a kegyelmet...

- 6) *Jelenits István*: Arany már az első *Toldi* végére azzal az érzéssel tett pontot, hogy sok minden benne rekedt. Nem folytatásként, hanem ugyanennek a témának egy másik variánsaként. Érezte, hogy a *Toldi* csak az egyik lehetőség, s mellette, ahogyan a fa mellett ott az árnyék, ott kell lennie egy másik változatnak. Nemcsak a fiatal és az öregkorról van itt szó. Minden ünneplés és megtévezett jutalom ellenére tudta, hogy ezzel nem fejezheti be, mert ha így maradna, bár mindenki más elégedett lenne vele, ő maga nem.
- 7) *Beney Zsuzsa*: Arany bizonyára érezte saját lelkiségének terheit: indulati elfojtottságát, reménytelenségét. Ha nem is tudatosan, sejtette, hogy ezeket nem rekesztheti ki a költészetéből: még jobban vállalnia kell saját depresszióját. A személyiségét mélyen kellett, hogy érintse valamifajta reménytelenség – nem magyarázhatjuk csupán lélekismerettel, emberismerettel, hogy egy fiatalember így tudta önmagát öregemberré transzponálni.
- 8) *Jelenits István*: Abban is súlyosabb a *Toldi estjének* vilásképe, hogy itt a világ egésze válik Miklós ellenfelévé. A *Toldi*ban György az ellenfele – mesebeli kemény ellenfél, de vele szemben fellebbezni lehet a királyhoz, s az igazságot szolgáltat. A *Toldi estjében* viszont a királlyal fordul szembe (aki ráadásul nem rossz ember): vele kell szembefordulnia, tőle kell vereséget szenvednie. És nincs kihez fordulnia, csak az Istenhez fellebbezhet („... hol nem földi bírót lát fejemre törvényt...”).
- Lehet, hogy mondva csinált asszociáció, de a *Toldi*ról mindig eszembe jut a tékozló fiú története: Toldi György hazatérése egy kifordított tékozlófiú-történet: semmirekellő fiát fogadja nagy ünnepléssel az anya, de ő erre egyáltalán nem méltó. Miklósnak joga lenne felháborodni ezen, ő azonban jó képet próbál vágni hozzá.

Forrás: Beney Zsuzsa – Jelenits István: *Bevezetés az irodalomba*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 1994. 31–34. old.

1. a) „gyerekfejjel mindig úgy élt bennem a történet, mint valami népmesei eseménysor: a hős mindenféle megpróbáltatásokon megy keresztül, míg végül elnyeri a jelképes királynő kezét” Ismeretei alapján igazolja, értelmezze a mű egy-egy konkrét cselekményelemével a *Toldira* vonatkozó alábbi megállapításokat!

- „a hős mindenféle megpróbáltatásokon megy keresztül”
_____
- „végül elnyeri a jelképes királynő kezét”
_____

2 pont	
--------	--

b) Az 1. és a 2. megszólalás is Toldi gyilkosságáról beszél. Melyik mű melyik eseményét minősítik így az egyes megszólalások?

1. megszólalás

Mű: _____ Esemény: _____

2. megszólalás

Mű: _____ Esemény: _____

2 pont	
--------	--

2. A beszélgetők a beszélgetés során több különböző művel hasonlítják össze a *Toldi estjét*. A következő kérdések a művek főszereplőinek összehasonlítására vonatkoznak.

a) Toldi és Hamlet (1. megszólalás)

Ismeretei alapján döntse el, hogy az alábbi megállapítások közül melyik miatt érzi hasonlónak a két szereplőt Beney Zsuzsa! Húzza alá a jó választ vagy válaszokat! Indokolja meg egy-egy mondatban, hogy miért zárta ki a nem választott kijelentéseket!

- A) A főhős megöli szerelmének apját.
- B) A gyilkosság egy gyilkosságsorozatot indít el.
- C) A gyilkosság meggondolatlan és végzetes tett.
- D) Egy véres esemény lelki terhét viseli a főhős a mű során.

A kizárt válaszok kizárásának indoka:

---

2 pont	
--------	--

b) A fiatal és az öreg Toldi (2. megszólalás)

Hasonlítsa össze a két cselekménymozzanatot: a 2. megszólalás megfelelő részletének idézésével egészítse ki a táblázat üres rovatait!

A fiatal Toldi gyilkossága	Az öreg Toldi gyilkossága
	megijedünk, felszisszenünk
a cseh maga kényszeríti ezt ki a gonoszságával	
	elragadja az indulat

3 pont	
--------	--

c) Kukoricza Jancsi és Toldi (2. megszólalás)

Miben azonos, és miben különbözik Jelenits szerint a két szereplő indíttatása? Egy azonosságot és egy különbséget nevezzen meg!

Azonosság: _____

Különbség: _____

2 pont	
--------	--

d) A tékozló fiú története és a Toldi (8. megszólalás)

„... kifordított tékozlófiú-történet: *semmirekellő fiát fogadja nagy ünnepléssel az anya, de ő erre egyáltalán nem méltó. Miklósnak joga lenne felháborodni ezen, ő azonban jó képet próbál vágni hozzá.*” Írja át a dőlt betűs szövegrészt úgy, hogy a tékozló fiú történetére legyen igaz!

---

4 pont

3. „Az volt a hősiesség, ha minél több embert megölt valaki.” Melyik műfaj és melyik mű a műfaji előzménye ebben a vonatkozásban Arany elbeszélő költeményeinek?

Műfaj és mű: _____ – _____

1 pont

4. Idézzon az 5. megszólalásból olyan mondatot, amelyik

- egyértelműen a *Toldiról* szól: _____
- egyértelműen a *Toldi estéjéről* szól: _____
- mindkét műről szólhat: _____

3 pont

5. „Arany bizonyára érezte saját lelkeségének terheit: indulati elfojtottságát, reménytelenségét.” Nevezzen meg három lírai Arany-művet, amelyben ez a lelkeség érvényesül! Egy-egy mondatban foglalja össze, hogy miért érvényes a megállapítás a választott versre!

- 1) _____
_____
- 2) _____
_____
- 3) _____
_____

3 pont

6. Döntse el, hogy a következő idézetek közül melyik való a *Toldiból*, és melyik a *Toldi estéjéből*! Döntését a 8. megszólalásból vett egy-egy idézettel indokolja!

Én meg idejöttem feladni tettemet, S várni vagy kegyelmet, vagy büntetésemet.	
Nincsen a hazának énreám szüksége: Nem kell a kalász, ha hó nap megérlelte ...	
Miklós az elméjét mindenképen hányta, Nem mondhatnám pedig, hogy a farkast szánta, Hanem gondolkozott az ő farkasáról ...	
Mégis össze vannak kapcsolva kezeik, Mint két összenőtt galy, bár elszáradt egyik.	

4 pont

7. Foglalja össze 5-6 mondatban, hogy az öreg Toldi személyiségének milyen jellemzőit emelik ki a beszélgetők a következő idézetek segítségével!

„mily hebehurgya, véres munka ez!” (1–2)

„Halált hozó fű terem gyönyörűszép szívemen” (4)

„...hol nem földi bíró lát fejemre törvényt...” (8)

---

5 pont

9. Állapítsa meg, hogy melyik egymás utáni két-két megszólalás között érvényesülnek a következő tematikai kapcsolatok!

- az olvasói viszonyulás és annak bővebb kifejtése: ___ és ___ megszólalás között
- a főhős viselkedése és az olvasóra gyakorolt hatása: ___ és ___ megszólalás között
- az alkotó szándéka és személyisége közötti összefüggés: ___ és ___ megszólalás között
- egy cselekményrészlet és összehasonlítása: ___ és ___ megszólalás között

4 pont

10. Mindkét alábbi részletben fontos szerepe van a párhuzamnak. Nevezze meg, fogalmazza meg, hogy melyik idézetben mi ez a szerep!

Amilyen indokoltnak látjuk a Toldiban, hogy a csehet megöli, annyira megijedünk, felszisszenünk, amikor itt az olasz lovagot meggyilkolja. [...] Amennyire ura önmagának az előző párviadalban, itt annyira elragadja az indulat. (2. megszólalás)

Érezte, hogy a *Toldi* csak az egyik lehetőség, s mellette, ahogyan a fa mellett ott az árnyék, ott kell lennie egy másik változatnak. (6. megszólalás)

- _____
_____
- _____
_____

2 pont	
--------	--

11. Olvassa el a Toldi estéje következő versszakát!

És az ősz levente, e szavakat szólva,
Kiugrék a sírból, mintha ifju volna;
Háborús tenger lőn lelke, melynek habja
Tűzokádó hegytől fel vagyon forralva
S monda: „Vidd hírül az öreg cimboráknak,
Hogy a vén bajnokot sír fenekén láttad:
De a lelke ott lesz a viadaltéren,
Vérbosszúját állni az idegen véren. (*Első ének*)

Miért érthetőek ma nehezen az alábbi szósorok szavai? Magyarázza meg a megkezdett mondatok kiegészítésével! 3 pont

levente, bajnok, viadal: Mára eltűnt a(z) _____
_____ .

vayon, lőn: Ezek a szavak mostanra kihalt változatai a(z) _____ .

kiugrék, monda: A magyar nyelvből mostanra kihalt a(z) _____ .

3 pont	
--------	--

40 pont	
---------	--

Reflektáló szövegalkotási feladat

Hát ez hogy kerül ide? – Meghökkenítő szobrok az utcákon

A tetőbe fúródó óriáscápát a ház tulajdonosa rendelte egy brit művésztől a Hirosimát és Nagaszakit sújtó atomtámadás 41. évfordulójára. Terve szerint a mű azt jelképezi, hogy bármelyik pillanatban lecsaphat otthonunkra egy váratlan támadás. A városi önkormányzat először el akarta távolíttatni a cápát, és felajánlotta, hogy a helyi uszodában biztosít helyet számára. A cápa maradt, és mára a város legnépszerűbb lakója lett: ünnepséget is szerveztek neki idén nyáron.

Dömötör Ági – *Origo*, 2011. 09. 02.

Gigasün egy londoni parkban

Február 16-án vasárnap hajnalban a londoni Clapham Common parkban éppen egészséges életmódot folytató sportmániások, kutyasétáltatók, buliból hazafelé ténfergők eltervezett rutinjaiba egy gigantikus sünn szólt bele. Szobrászok egy csapata 2 hónapig készítette a kicsivel több mint 2 méter magas, körülbelül 2000 darab fatüskével feldíszített sündisznót, amely Sir David Attenborough *Natural Curiosities* című sorozatához készült.

A gigasünnnek egyébként nem csak a Watch tévécsatornán vetített, immár második évadjába lépő népszerű és díjnyertes sorozat „Armoured animals” című második részének promóciója volt a feladata. Egy felmérés szerint egy átlagos brit 16-szor jár kirándulni 1 évben, a britek negyede viszont soha nem látott még vadon élő sünt, nyulat vagy rókát, 26% szürke mókust és békát, 36% pedig szarvast. A készítőik a tüskés hátú cukiság felnagyított változatával szerettek volna tisztelegni a britek egyik kedvenc, ám fogyatkozóban lévő vadon élő állata előtt, és felhívni a figyelmet a természetjárás fontosságára.

MANZARD CAFE – 2014. március 04. – *DARQO*

Forrás: <http://www.origo.hu/kultura/20110901-meghokkento-furcsa-kozteri-szobor.html>
http://manzardcafe.blog.hu/2014/03/04/gigasun_egy_londoni_parkban

Fejtse ki, hogy milyen funkcióik, milyen hatásuk lehet az ilyen jellegű köztéri alkotásoknak! Lehet-e esélyük az effajta figyelemfelhívásoknak a kívánt cél elérésében? Állásfoglalása, indoklása kifejtésében használja fel a szövegek információit is! A reflektáló szöveg elvárt terjedelme 150–450 szó.

Reflektáló szövegalkotási feladat	Tartalom	5 pont	
	Problémaérzékenység	5 pont	
	Gondolatmenet	5 pont	
	Nyelvi igényesség	5 pont	

Helyesírás (mindhárom feladaté)	8 pont	
Íráskép (mindhárom feladaté)	2 pont	

	Maximális pontszám	Elért pontszám
Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	40	
Műértelmező szövegalkotási feladat	30	
Reflektáló szövegalkotási feladat	20	
Helyesírás	8	
Íráskép	2	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma	100 pont	

---

javító tanár

Dátum: _____